

Universitatea Babeş Bolyai
Facultatea de Ştiinţe Economice şi Gestiunea Afacerilor Cluj-Napoca
Şcoala Doctorală Ştiinţe Economice şi Gestiunea Afacerilor

TEZĂ DE DOCTORAT

- REZUMAT -

Gândirea social-economică a profesorului Nicolae Ghiulea

Coordonator ştiinţific,
Prof. univ. dr. Mária Magdolna VINCZE

Doctorand,
Stanca Alexandra POP

Cluj-Napoca, 2013

Cuprinsul tezei de doctorat

Lista acronimelor

Lista tabelelor, graficelor și figurilor

Introducere

Metodologia cercetării

1. Nicolae Ghiulea – personalitate marcantă a perioadei interbelice

- 1.1. Viața lui Nicolae Ghiulea
- 1.2. Activitatea didactică
 - 1.2.1. Înființarea universității românești din Cluj
 - 1.2.2. Activitatea în cadrul Universității clujene
- 1.3. Activitatea sociologică
 - 1.3.1. Seminarul de sociologie și etică de la Iași
 - 1.3.2. Preocupări de sociologie teoretică
- 1.4. Activitatea propagandistică din cadrul Extensiunii Universitare
- 1.5. Opera lui Nicolae Ghiulea
 - 1.5.1. Articole în reviste din țară și străinătate
 - 1.5.2. Volume publicate

2. Doctrina economică a cooperăției în concepția lui Nicolae Ghiulea

- 2.1. Precursorii cooperatismului
 - 2.1.1. Primii critici ai Școlii clasice
 - 2.1.2. Socialiștii utopici
- 2.2. Aspecte teoretice ale cooperăției
 - 2.2.1. Definirea conceptului și trăsăturile cooperăției
 - 2.2.2. Principiile și valorile cooperatiste
 - 2.2.3. Clasificarea cooperativelor
- 2.3. Principalele sisteme cooperatiste
 - 2.3.1. Cinstiții Pionieri de la Rochdale
 - 2.3.2. Sistemul Schulze-Delitzsch
 - 2.3.3. Sistemul Raiffeisen
- 2.4. Socialismul și cooperăția
- 2.5. Evoluția mișcării cooperatiste în lume
- 2.6. Organizarea internațională a cooperăției – Alianța Cooperatistă Internațională
- 2.7. Aspecte ale cooperăției românești în opera lui Nicolae Ghiulea
 - 2.7.1. Apariția mișcării cooperatiste în România
 - 2.7.2. Specificul cooperăției românești
 - 2.7.3. Organizarea statului țărănesc de regim cooperatist

3. Contribuția lui Nicolae Ghiulea la dezvoltarea politicii sociale românești

- 3.1. Conceptul de politică socială
- 3.2. Obiectul, scopul și mijloacele politicii sociale în opera lui Nicolae Ghiulea
- 3.3. Orientarea măsurilor de politică socială către țărănime
 - 3.3.1. Necesitatea unor măsuri de politică socială pentru țărănime
 - 3.3.2. Organizarea asigurărilor agricole
- 3.4. Măsuri de politică socială pentru clasa mijlocie
 - 3.4.1. Protejarea clasei de mijloc
 - 3.4.2. Încurajarea meseriilor
 - 3.4.3. Organizarea serviciului de plasare
- 3.5. Aspecte ale politicii sociale în învățământ și educație
 - 3.5.1. Completarea învățământului obligatoriu românesc
 - 3.5.2. Salarizarea profesorilor universitari

Concluzii

Bibliografie

Anexe

Cuvinte cheie

Nicolae Ghiulea, Universitatea din Cluj, Extensiunea Universitară, cooperăție, socialism, Alianța Cooperatistă Internațională, statul țărănesc, politică socială

Mulțumiri

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/107/1.5/S/76841, cu titlul „Studii doctorale moderne: internaționalizare și interdisciplinaritate”.

*„Mai curând sau mai târziu, întreagă lume va găsi
desigur fericirea în întoarcerea la natură.”*

Nicolae Ghiulea, 1925

Introducere

Statele lumii au manifestat în ultimii ani un interes sporit pentru domeniul economiei sociale, din nevoia unui sistem economic mai echilibrat, care își transferă centrul de greutate de pe obținerea unui profit pe dezvoltarea integrală a societății. Întărind această idee, laureatul premiului Nobel pentru economie în 2009, Joseph Stiglitz, a declarat: „ne-am concentrat prea mult timp pe un model particular de întreprindere, și anume cea care maximizează profitul”. Criza ultimilor ani ne-a demonstrat însă că modelul întreprinderilor care urmăresc maximizarea profiturilor a dat greș și este nevoie de alternative.

O soluție viabilă ne-o oferă cooperarea, componentă a economiei sociale. Pe parcursul celor aproape două secole de existență, a stârnit interesul multor gânditori din întreaga lume, printre care se numără și profesorul român Nicolae Ghiulea. Din 1844 și până astăzi, cooperativele ne-au oferit o frumoasă istorie, nelipsită de fireștile obstacole, dar mereu ținând spre înalte idealuri morale și sociale.

Unele persoane leagă cooperarea negreșit de socialism, alții o consideră instrument al comunismului. Lăsând la o parte tendințele greșite pe care întreprinderea cooperatistă le-a dobândit în unele părți ale lumii, cooperatismul s-a dorit întotdeauna a fi o „a treia cale”, între capitalism și socialism, o împăcare a bogaților și săracilor, realizarea unei dreptăți sociale într-o societate liberă și democratică.

Un lucru este cert: cooperarea este o realitate istorică apărută dintr-o necesitate. Deși nu este apreciată la adevărata-i valoare, mișcarea cooperatistă cunoaște și azi dimensiuni impresionante. La nivel global, este deținută de circa 1 miliard de indivizi, ceea ce înseamnă ca aproximativ 1 miliard de oameni au ales să facă parte dintr-o cooperativă, cu scopul de a obține o locuință, hrană, un loc de muncă, un câștig, de a se asigura; cu alte cuvinte, de a se dezvolta.

Nicolae Ghiulea a fost unul dintre cei mai de seamă doctrinari români ai cooperării, dedicând ideii de asociere o parte substanțială din opera sa. Preocupările sale din domeniul cooperării s-au îmbinat armonios cu propunerile de politică socială, menite să deschidă calea spre o lume mai bună, mai dreaptă. Abordarea sa aparține începutului de secol al XX-lea, corespunzătoare perioadei în care a trăit, și ne ajută să dăm o formă mișcării cooperatiste, cu precădere a celei românești.

Nicolae Ghiulea a rămas în istorie ca figură proeminentă în comunitatea economică și

sociologică românească a perioadei interbelice, fiind unul din economiștii de frunte ai epocii și o personalitate marcantă a curentului de gândire țărănist.

Metodologia cercetării

Prezenta lucrare aduce în atenția tuturor un subiect care nu a mai fost abordat decât sporadic în literatura economică și sociologică. Activitatea de cercetare în domeniul ales dorește să scoată la lumină personalitatea profesorului Nicolae Ghiulea, locul său în rândul marilor doctrinari ai gândirii economice românești, validitatea concepțiilor sale și actualitatea lor.

În încercarea realizării monografiei înaintașului nostru economist am utilizat toate mijlocele de care am dispus pentru a efectua un studiu amănunțit asupra vieții, activității și operei lui Ghiulea, reeditând scrierile sale cu caracter economic și social.

Lucrarea se bazează în special pe cercetarea fondurilor arhivistice, a cărților și periodicelor de specialitate aparținând perioadei interbelice și utilizează cu preponderență metode calitative de analiză științifică (ipoteza, abstracția, inducția, deducția, analiza, sinteza, comparația, analogia, metoda istorică).

Teza este structurată pe trei capitole, corespunzătoare domeniilor fundamentale cercetate, și anume: personalitatea lui Nicolae Ghiulea, concepția lui cooperatistă și propunerile de politică socială cuprinse în opera sa. **Capitolul 1** prezintă cine a fost Nicolae Ghiulea, redând viața, activitatea și opera acestuia. Tot aici oferim prețioase informații despre înființarea Universității din Cluj, culese cu minuțiozitate din arhivele județene și naționale. Înclinația specială a profesorului spre domeniul cooperăției și dorința noastră de a reactualiza un subiect neglijat ne-au determinat să alocăm un spațiu mai extins **Capitolului 2**. Abordarea teoretică și practică a cooperăției la nivel mondial este completată de specificul cooperatismului românesc, integrat celui universal. În **Capitolul 3** am realizat o împărțire pe diverse problematici a măsurilor de politică socială pe care Ghiulea le considera ca fiind oportune României interbelice. Considerațiile finale poartă amprenta autorului și aduc în actualitate subiectele abordate în cuprinsul tezei.

Capitolul 1

Nicolae Ghiulea – personalitate marcantă a perioadei interbelice

Nicolae Ghiulea s-a născut în data de 11 septembrie 1884, la Iași. Matematician prin formația inițială, s-a apropiat de sociologie în cadrul unor studii speciale efectuate la Paris, Berlin și Göttingen, devenind chiar membru al Societății germane pentru știința asigurărilor din Berlin. Astfel s-a dedicat domeniului politicii sociale, contribuind la impunerea acestei discipline ca obiect de studiu în învățământul superior românesc și la elaborarea problematicii românești în domeniu. Aplicația sa pentru studiul științei despre societate l-a determinat să se alăture Seminarului de Sociologie și Etică de la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași, condus de Dimitrie Gusti. Aici s-a remarcat cu lucrarea *Matematica și mecanica în științele sociale*, un expozeu critic asupra teoriilor celor mai reprezentativi autori din domeniul mecanicii sociale, fiind prima sinteză de acest fel din literatura științelor sociale românești și internaționale.

Nicolae Ghiulea face parte din grupul intelectualilor din Vechiul Regat care a contribuit, imediat după înfăptuirea Marii Uniri, la înființarea și dezvoltarea învățământului universitar românesc din Transilvania, fiind prezent în corpul profesoral al Universității clujene din primul an de funcționare a acesteia și până în clipa pensionării (1 Octombrie 1919 - 1 Septembrie 1941). A fost, succesiv, profesor agregat, profesor titular, prodecan și decan al Facultății de Drept din Cluj. În cadrul acesteia, precum și al Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj, a predat politici sociale, contabilitate publică, legislație industrială și financiară, finanțe și statistică. Catedra de Politică socială, a cărui titular era, a fost prima cu acest profil din învățământul universitar românesc.

Competența și autoritatea de care a dat dovadă în domeniul social-economic l-au propulsat spre obținerea unor funcții administrative de seamă: actuar la Casa Centrală a Meseriilor, Creditului și Asigurărilor muncitorești; director general al Casei Centrale a Asigurărilor sociale; consilier tehnic onorific cu rang de secretar de stat al Ministerului Muncii și Ocrotirilor sociale din Consiliul Dirigent al Ardealului; secretar general al Ministerului Muncii; președintele Comisiei bugetare și raportor la bugetul general al statului.

În egală măsură, Nicolae Ghiulea s-a implicat în activitatea unor prestigioase instituții de cercetare științifică, devenind membru al lor. A fost membru titular în cadrul Secției de Științe

Sociale și Economice a Academiei de Științe din România, a făcut parte din „Asociația pentru studiul și reforma socială”, a fost membru al Institutului Social Român și al Institutului de Științe Sociale al României, membru al Institutului Regal de științe administrative din România și membru al Institutului de studii și educație muncitorească din București. S-a implicat în activitatea Secției social-economice a „Astreii” (al cărei președinte a fost o perioadă) și a fondat (alături de Ion Clopoțel): „Institutul de Studii Societatea de mâine” (1925) și „Mișcarea social-economică – asociația publiciștilor cu interes permanent față de problemele social-economice” (1926).

Ghiulea a ținut cursuri gratuite în cadrul Universității Populare din Cluj pentru popularizarea științei și culturalizarea maselor și a fost conferențiar al Extensiunii Universitare. Aceasta a fost o asociație înființată la Cluj în 1924, din inițiativa unui grup de universitari, fiind o mișcare culturală, apolitică, cu scopul de a răspândi, în rândurile maselor, ideile universitare, prezentate într-o formă accesibilă. În cei 16 ani de existență, Extensiunea Universitară a desfășurat o bogată activitate și propagandă cultural-științifică, însumând 1598 de conferințe publice organizate în peste 50 de localități din Transilvania și Banat.

Activitatea profesională și socială i-a fost recompensată profesorului prin încredințarea unui mandat de deputat (de Cluj) în Parlamentul României, precum și prin acordarea unor importante distincții.

Concepțiile sale dezvăluie o raliere clară a profesorului la doctrina țărănistă. O mențiune într-o revistă din 1928 îi relevă calitatea de membru al Partidului Național-Țărănist. Nicolae Ghiulea a fost unul dintre cei mai fervenți susținători ai agriculturii ca ramură principală a economiei românești. S-a distins astfel prin rolul său în soluționarea problemei agrare din prima jumătate a secolului al XX-lea.

Adevărat promotor al ideilor cooperatiste și fervent luptător pentru răspândirea și aplicarea lor în economia națională românească, Ghiulea a fost, alături de Virgil Madgearu, Gromoslav Mladenatz și Ion Mihalache, unul din ideologii și propagandiștii cooperăției românești. Totodată, se numără printre inițiatorii economiei sociale de piață din România.

A lăsat moștenire o activitate publicistică bogată, cu studii despre cooperăție, contabilitate, statistică, asigurări, politică economică și socială. În lucrările sale, Ghiulea dezbate problematici ce constituiau puncte de real interes în România interbelică, aducându-și contribuția la dezvoltarea și popularizarea ideologiei național-țărăniste.

O cuantificare a operei sale se prezintă în felul următor: peste 280 de articole în mai mult de 30 de publicații românești („Acțiunea cooperatistă”, „Administrația Română”, „Arhiva pentru știința și Reforma socială”, „Cooperarea economică, socială și culturală”, „Dreptatea socială”, „Independența Economică”, „Revista de studii sociologice și muncitorești”, „Revista Muncii, Sănătății și Ocrotirilor sociale”, „Tribuna Financiară”, „Viața cooperativă” etc.) și străine (Revue des études cooperatives”, „Revue d'histoire économique et sociale”, „Revue internationale du travail” etc.), 17 volume ce însumează peste 1900 de pagini și alte 200 de publicații ce includ conferințe, note, recenzii, comentarii, lecții inaugurale, cuvântări, rezumate, ș.a.m.d.

Preocupările sale de sociologie teoretică reies din numeroasele articole ce cuprind considerații pe marginea unor noțiuni de cert interes sociologic. În studiile sale, Nicolae Ghiulea acordă o mare atenție noțiunii de asociere, pe baza căreia își clădește întreaga concepție cooperatistă. Apoi, el se preocupă de: schimbările prin care trece o societate, fie ele evolutive sau revoluționare ori războinice, și de consecințele lor; definirea unui ideal național; educația poporului pentru a atinge grade înalte de cultură și civilizație; democratizarea vieții sociale și politice; echilibrarea structurii sociale a societății prin consolidarea clasei de mijloc; situația critică a funcționarilor publici. În vederea soluționării tuturor acestor chestiuni, profesorul încurajează adesea intervenția autorității de stat, prin măsuri ferme de politică socială.

Capitolul 2

Doctrina economică a cooperăției în concepția lui Nicolae Ghiulea

În secolul al XIX-lea doctrina liberală și capitalismul împărțiseră societatea în două clase: proprietarii și proletariatul, cauzând totodată manifestarea unor crize de supraproducție.

Printre primii critici ai școlii clasice s-a remarcat **Simonde de Sismondi** (1773–1842), apoi socialiștii utopici, care militau pentru proprietatea socială, munca în comun și repartizarea echitabilă a veniturilor – **Saint-Simon** (1760-1825), **Robert Owen** (1771-1858) și **Charles Fourier** (1772-1837) – și nu în ultimul rând **Pierre Joseph Proudhon** (1809-1865), adversar al utopiilor, dar care a recurs, fără voia sa, la construcția unei utopii, și anume Banca de schimb, anticipare neintenționată a cooperăției de credit.

Nicolae Ghiulea a găsit originea cooperăției în operele celor doi filosofi asociaționiști, Charles Fourier (Franța) și Robert Owen (Anglia). Contemporani, cei doi promotori ai cooperăției vedeau în asociație soluția supremă a problemei sociale privitoare la nedreptatea în repartitia bunurilor pe pământ. Fourier a imaginat cooperativa de producție industrială sub forma asociațiilor economice și sociale pe care le numea „*falange*”, în timp ce Owen dezvoltase un sistem al cooperativelor de consum numite „*communities*”. Deoarece asociațiile organizate de aceștia s-au dovedit a fi utopice, Ghiulea a admis că părinții cooperăției moderne sunt de fapt **pionierii de la Rochdale**. Povestea lor a început în Anglia anilor 1840, când industria mare cunoștea o deosebită înflorire. Mașinile au substituit mâna de lucru umană, iar muncitorii și-au pierdut locurile de muncă, căzând în mizerie și sărăcie. În Rochdale, în urma unei greve eșuate, 28 de țesători bătrâni au ales calea asociației, strângând un an întreg bani și instalându-și propriul magazin. Ei au stabilit principiul dublei repartitii a beneficiului, punând bazele cooperativei de consum.

Dacă Anglia a dat lumii modelul cooperativei de consum, Franța oferă o bogată istorie a cooperativei de producție. În Franța, industria rămăsese în urma celei engleze, nu existau încă fabrici enorme cu mii de muncitori, așadar cei care aveau nevoie de ajutor erau micii meseriași. Pentru a împiedica dezvoltarea marilor întreprinderi capitaliste, meseriașii erau încurajați să se asocieze în sisteme cooperatiste de producție.

Prin latura sa economică, ideea cooperăției l-a câștigat pe **Hermann Schulze**, iar prin latura creștină l-a captivat pe **Friderich Wilhelm Raiffeisen**. Cei doi germani au întemeiat

faimoasele modele cooperatiste: cooperația orășenească (sistemul Schulze-Delitzsch) și cooperația sătească (sistemul Raiffeisen).

Născută din realitatea socială a secolului al XIX-lea, cooperația se bazează pe o serie de idei fundamentale, care, de la statuarea lor în 1844 până azi, nu au suferit modificări de substanță. În viziunea lui Ghiulea, acestea sunt:

1. *Asociația* – ca și combatant al concurenței cauzatoare de mizerie în rândul muncitorilor și degradarea lor morală, crize industriale și războaie între popoare.

2. *Solidaritatea mutuală* – adică principiul ajutorului reciproc, a cărui esență constă în sacrificiul voluntar al individului pentru binele colectivității.

3. *Primordialitatea principiului economic în societate* – având în vedere că raporturile economice au dominat mereu în societate celelalte raporturi sociale, iar regimul economic a fost cel care a determinat condițiile vieții sociale.

4. *Inutilitatea și nocivitatea intermediarului în schimb* – care speculează și scumpește marfa.

5. *Echitatea în schimb* – necesară deoarece concurența dintre intermediari duce la manifestarea din partea acestora a practicilor necinstite în domeniul comerțului (reclamă mincinoasă, furt, fals, speculă).

6. *Înlăturarea capitalistului* – în condițiile în care capitalul a devenit anonim, iar directorii simpli proletari.

7. *Subordonarea producției intereselor consumului* – evitându-se supraproducția cauzatoare de crize economice.

8. *Crearea proprietății colective* – cu mari beneficii sociale, deoarece ea nu numai că nu exclude sau distruge proprietatea individuală, dar chiar o întărește.

9. *Democrația* – cooperativa fiind o asociație de persoane, în care fiecare are drepturi egale de participare la administrație și conducere.

10. *Transformarea socială* – adică transformarea regimului social economic, dictată de defectele capitalismului.

În plus, potrivit principiului echității, într-o cooperație ambele categorii sunt îndreptățite la o parte din beneficii. În cooperativele de producție, consumatorii câștigă proporțional cu cumpărăturile făcute, iar producătorii proporțional cu munca depusă. Pe de altă parte, în cooperativele de schimb, în băncile cooperative, membrii pot fi și împrumutați și împrumutători. O parte a beneficiilor se împarte între împrumutați prin reducerea cametei, proporțional cu

împrumutul făcut de fiecare. O altă parte a beneficiilor se împarte între toți membrii asociației, potrivit cu capitalul pe care fiecare l-a depus. În final, în cooperativele de consum, beneficiile se împart proporțional cu consumul fiecărui membru, proporțional cu diferențele între prețul de vânzare plătit de fiecare și prețul de cost al mărfii.

Cooperația nu face deosebire între membrii vechi și membrii noi, la fel cum nu face diferențe între cei bogați și cei săraci. Cooperația dă tuturor dreptul de a alege și de a fi ales și fiecare are un singur vot, indiferent de partea socială. Totodată, oricine poate intra și ieși când dorește din tovărășie.

Ghiulea definea cooperația ca „asociația economică cu capital nelimitat, asociația liberă și conștientă a unui număr nelimitat de persoane, care au drept scop împlinirea unor scopuri comune, prin mijlocul unei acțiuni economice comune și în temeiul principiilor de mutualitate, echitate socială și economică, și democrație” (Ghiulea, 1927: 61). Astăzi, definiția unei cooperative adoptată în cadrul Alianței Cooperatiste Internaționale este foarte similară: „o asociație autonomă de persoane, reunite în mod voluntar, în scopul satisfacerii nevoilor și aspirațiilor de natură economică, socială și culturală, prin intermediul unei instituții deținute în comun și controlată în mod democratic” (ACI: 1995).

Scopul economic al cooperației, arăta Ghiulea, este unul activ: de producție, de schimb sau de consum. În funcție de acesta s-au dezvoltat cele trei tipuri fundamentale de asociații. Asociația economică în vederea producției a evoluat, de-a lungul timpului, de la cea instinctivă (familia) la formele coercitive (sclavagismul în antichitate, servajul în evul mediu și corporatismul), asociația contractuală și liberă (contractul de muncă în regimul capitalist), până la cooperație – asociație liberă, independentă și conștientă. Pe același model, asociația economică în vederea circulației a evoluat de la forma sa primitivă a împrumutului de obiecte, la schimbul de obiecte în natură, iar mai apoi la schimbul de obiecte cu monede. Începuturile ne-au dat tipul cămătarului, iar odată cu dezvoltarea capitalismului au apărut titlul de credit, societățile comerciale de credit și băncile. O ultimă formă a asociației de credit este cooperativa de credit. În fine, asociația economică în vederea consumului a fost cunoscută inițial sub forma menajului în comun, apoi a economatelor, urmând forma instituțiilor filantropice de consum și în final cea a cooperativelor de consum.

Considerând-o instrument superior al politicii sociale, Nicolae Ghiulea vedea în cooperație, în forma ei perfectă, mijlocul desăvârșit în vederea realizării transformării sociale, cu

scopul final de a înlocui regimul capitalist cu altul în interesul muncii.

Cooperația urmărește emanciparea economică a claselor inferioare și ridicarea lor morală, socială și culturală. Deși se opune capitalismului, ea există și se dezvoltă în acest regim. Trăiește într-un regim de liberă concurență și, deși oferă serviciile sale în aceleași condiții ca întreprinderile capitaliste, ceea ce a încasat mai mult se întoarce sub formă de economii membrilor săi. Dorindu-se a fi un regulator al pieței și un luptător al introducerii în schimb a prețurilor juste, cooperația practică prețuri întotdeauna mai mici decât cele ale pieței. Capitalul colectiv în cooperație aparține într-adevăr în comun tuturor membrilor, însă nu poate fi niciodată împărțit între ei. Chiar în caz de dizolvare este destinat în întregime pentru scopuri sociale.

O paralelă realizată între socialismul științific construit de Marx și Engels și cooperația modernă cu principiile sale fixate de către cinstiții pionieri de la Rochdale i-a relevat profesorului un grad ridicat de asemănare între cele două sisteme aparent divergente. Sintetizată, comparația se prezintă astfel:

Tabelul 1. Socialismul marxist versus Cooperația modernă

	SOCIALISMUL	COOPERAȚIA
Asemănări	<ul style="list-style-type: none"> • născute din nevoile sociale ale omului • precursori comuni • scop și ideal social identice <ul style="list-style-type: none"> - înlocuirea regimului capitalist - crearea de noi societăți • întâmpină rezistența capitalismului • completare reciprocă • doctrine populare • concepute și dezvoltate de către clasa muncitoare • întemeiate pe democrație • primatul muncii asupra capitalului 	
Deosebiri	doctrină social-politică	doctrină social-economică
	înstituirea republicii socialiste	înstituirea republicii cooperatiste
	revoluționar	evolutiv
	transformă societatea prin lege	transformă societatea prin substituie
	distructiv	constructiv
	bazat pe lupta de clasă	bazat pe solidaritatea de clasă
	desființarea profitului	desființarea beneficiului intermediarilor
desființează proprietatea individuală	întărește proprietatea individuală	

Sursa: Prelucrarea autorului, date: N. Ghiulea, *Socialismul marxist și cooperația modernă*, București, 1946

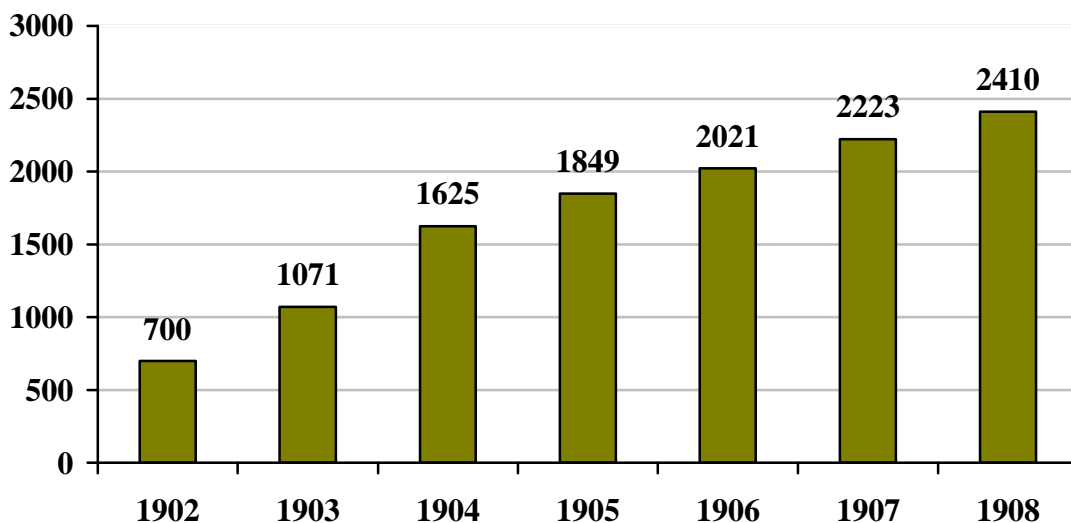
Deși cooperația nu înseamnă socialism, ea poate fi considerată o valoroasă formă de socializare, considera Nicolae Ghiulea. Ea transformă întreprinderile de tip capitalist, în care capitalul conduce și muncitorul este exploatat, în întreprinderi în care munca este cea care

conduce și capitalul este salariat.

În România, cooperativa s-a născut la sate. Reformele agrare făcuseră trecerea la mica proprietate, în care țaranul își muncea lotul de pământ primit cu propriile brațe, însă cu tehnici primitive. Nevoia de credit consumptiv și productiv atrase populația agricolă în mrejele cămătarilor, care percepeau dobânzi de până la 500% pentru împrumuturile acordate. Pentru a-și asigura traiul zilnic și a face față cerințelor de producție în noua calitate de mici agricultori, țaranii au înțeles că soluția stă în cooperare, în ajutorul propriu. Nu a trecut mult timp până când, din inițiativa învățaților satului – preoți și învățători, s-a început întemeierea de bănci populare, care veneau în acoperirea nevoilor de credit ale țăranilor și înlăturarea cămătarilor. Prima bancă populară apare la Buzău, în anul 1891, iar în Ardeal prima cooperativă românească a fost „Casa de Păstrare și Împrumut”, înființată în 1867, la Rășinari, din inițiativa învățătorului Visarion Roman.

Strălucitul avânt al cooperativei de credit în mediul rural reclama nevoia unei conduceri unitare. În acest sens s-a creat, în anul 1903, „Casa Centrală a băncilor populare”, instituție finanțată și condusă de stat. Datorită sprijinului acordat de noua instituție, în 7 ani, numărul cooperativelor de credit s-a înmulțit în România de peste 3 ori:

Graficul 1. Evoluția numărului băncilor populare în perioada 1902-1908

Sursa: Prelucrarea autorului, după I. N. Angelescu, Cooperarea și socialismul în Europa, 1913

S-a ajuns ca la mijlocul deceniului al patrulea al secolului al XX-lea să existe în România peste 7.300 de cooperative, a căror membri constituiau circa 20% din populația țării.

Cooperarea de credit a constituit fundamentul întregii mișcări cooperatiste românești. Avem apoi exemplul obștiilor de arendare, ale căror rezultate plasau România în fruntea țărilor

europene. Născute din dorința țăranilor de a îndeprta arendașul, acestea s-au extins într-un ritm uimitor:

Tabelul 2. Evoluția obștiilor de arendare în perioada 1903-1909

Anul	Numărul asociațiilor	Suprafața terenurilor arendate	Arenda plătită anual
1903	8	4.940	94.785,69
1904	19	10.557	256.025,49
1905	37	30.358	626.144,08
1906	68	54.681	1.611.428,34
1907	103	73.344	2.183.822,78
1908	172	133.227	3.628.067,02
1909	275	190.521	5.574.531,26

Sursa: I. N. Angelescu, Cooperarea și socialismul în Europa, 1913, p. 308

Succesul obștiilor de arendare îl determinaseră pe Ghiulea să propună înființarea obștiilor de comasare pentru rezolvarea problemei diviziunii excesive a terenurilor agricole. Operațiunile de împrumțări realizate de-a lungul anilor, nenumăratele cumpărări și moșteniri, duseseră la fărâmițarea fără limite a proprietății funciare agricole a României, care devenise irațională din punct de vedere administrativ și ineficientă economic. Soluția era organizarea comasării proprietăților agricole, prin intermediul obștiilor și stabilirea lotului indivizibil de 5 ha.

Beneficiile economice ale comasării erau imense pentru țărani: dobândirea de mijloace moderne pentru realizarea unei culturi raționale, administrarea pământului în vederea obținerii de economii în producție și organizarea culturii de fermă, precum și obținerea de credite cu dobândă mică, și pe termen lung.

Autoritatea publică, considera Ghiulea, era datoră să faciliteze înființarea acestor asociații, să le pună la dispoziția lor specialiști, instrumente de măsură și credite avantajoase, asigurând totodată cadrul legal al întregii operațiuni de comasare și al protecției micii proprietăți agricole împotriva fărâmițării.

Problemele cu care se confrunța țăranimea vizau, datorită preponderenței sale numerice, națiunea întreagă. Se aprecia că în perioada interbelică statul capitalist se găsea într-o criză adâncă, preconizându-se înlocuirea lui cu un stat național-țăranesc. Profesorul a venit cu un plan detaliat și justificat de organizare a statului român, adaptat nevoilor impuse de împrejurările existente în acea perioadă.

Dorința sa se baza pe fapte concrete: la mijlocul secolului al XIX-lea, ramura economică principală a României era agricultura, oferind 70%-80% din producția de export. În plus, în

proporție de 83% populația locuia în mediul rural, iar peste 73% din populația aptă lucra în agricultură. Propunerile lui Ghiulea veneau doar să confirme o necesitate evidentă, o cale de urmat demnă de luat în considerare în dezvoltarea statului român.

Statul țărănesc avea forma monarhiei constituționale, cu o organizare politică, economică și socială larg descentralizată și o organizare centrală redusă la serviciile necesare exercitării funcțiilor elementare și fundamentale ale Statului.

Planul organizării statale întocmit de Nicolae Ghiulea se ralia principiilor poporului român, fiind caracterizat prin simplitate, economie, logică și ordine. Pentru Ghiulea, formula optimă statală cuprindea 7 ministere: Finanțe, Apărarea Națională, Cultura Națională, Afaceri Interne, Afaceri Externe, Justiția și Economia Națională și Socială, toate sub îndrumarea Președinției Consiliului de Miniștri.

Pentru o organizare de stat centrată pe țărănime era în primul rând era necesară lupta pentru dezvoltarea economică, culturală și politică a acestei clase. Forma adecvată economiei mici agrare era, desigur, cooperația. Regimul cooperatist era singurul capabil de a înlocui capitalismul burghez intrat în declin. Concluzia profesorului era că forma de stat cea mai potrivită regimului cooperatist era statul țărănesc, național, solidarist și democratic.

Deși organizarea statului țărănesc era susținută prin programul Partidului Național-Țărănesc, Ghiulea atrăgea atenția asupra faptului că această chestiune nu trebuia socotită ca o revendicare de clasă și nici una de partid, ci o recunoaștere francă a realității sociale și a marilor probleme naționale. Din punct de vedere economic, statul țărănesc trebuia să se bazeze pe organizarea cooperatistă a gospodăriilor familiale și acceptarea intervenției statului pentru instaurarea echilibrului economic.

Capitolul 3

Contribuția lui Nicolae Ghiulea la dezvoltarea politicii sociale românești

Nicolae Ghiulea nu a fost un pur teoretician; el nu a fost un observator pasiv al stărilor economice și mai ales sociale ce caracterizau poporul român în vremurile de grele încercări ale perioadei interbelice. Spiritul său activ, înclinația spre pedagogie și propagandă, dragostea pentru cultură și civilizație și dorința neîncetată de a fi martor al progresului societății românești l-au determinat să ofere mereu soluții practice oricăror problematici ce vizau națiunea întreagă.

Observând mizeria în care trăia țărănimea română, situația meseriașilor aflați în continuă decădere, a căror ocupație era amenințată cu dispariția, condiția tinerilor lipsiți de o pregătire corespunzătoare pentru a-și asigura propriul progres și pe cel al națiunii lor, degradarea nivelului de trai al profesorilor universitari, inexistența unui sprijin din partea statului pentru ghidarea forței de muncă, lipsa organizării serviciului asigurării, acapararea industriei românești de brațe străine, Nicolae Ghiulea, pătruns de un adânc simț al dreptății sociale, a reacționat în avantajul celor mulți, în numele națiunii întregi. Încurajând, pe lângă ajutorul propriu, intervenția statului, profesorul se poate număra printre inițiatorii economiei sociale de piață în România.

Măsurile de politică socială propuse de profesorul Nicolae Ghiulea în perioada interbelică urmăreau, în esență, dreptatea socială, pacea socială și dezvoltarea socială. Scopul lor nu era întronarea unui nou regim social, ci corectarea celui existent, perfecționarea lui, adaptarea la cerințele tuturor claselor sociale ale poporului român.

Având ca scop rezolvarea problemelor sociale specifice unui regim și a unei anumite perioade de timp, politica socială necesită o adaptare exactă la circumstanțele social-economice din fiecare țară. Politica socială internațională era dictată în mare parte de țările industriale dezvoltate și se adresa în primul rând muncitorimii. Deoarece țara noastră era formată în majoritatea ei de țărani (14 milioane de țărani față de 500 mii de muncitori industriali), atenția lui Ghiulea era îndreptățit direcționată cu precădere spre această pătură socială.

În primul rând, necesitatea organizării unor asigurări agricole era în perioada interbelică imperioasă. Calamitățile naturale distrugeau averea agricultorului, îl demoralizau și îl împingeau spre viața de la oraș, mai grea dar mai sigură. Neputința în fața dezastrelor descuraja țăranul, care renunța la dezvoltarea întreprinderii sale, determinând o inevitabilă decădere a agriculturii și,

odată cu aceasta, prăbușirea economiei naționale românești.

Riscurile agricole puteau fi asigurate prin intermediul societăților comerciale, a mutualităților, a asociațiilor profesionale agricole sau prin intermediul societăților de stat. Atunci când inițiativa privată era insuficientă, era nevoie de intervenția statului care, printr-o politică socială corespunzătoare, trebuia să refacă echilibrul solidarității sociale. În toate cazurile, statul avea obligația de a sprijini organizarea privată a asigurărilor agricole, prin acordarea de avantaje administrative, fiscale sau juridice.

Societățile comerciale se aflau la început de drum și aveau performanțe slabe (garantau împreună mai puțin de 2% din întreg patrimoniul agricol al României), iar mutualitatea se confrunța cu incultura și lipsa inițiativei populației rurale. În aceste condiții, Nicolae Ghiulea admitea implicarea statului prin organizarea asigurărilor în mutualități obligatorii.

O altă propunere a profesorului privind politica socială viza completarea învățământului obligatoriu românesc. Ghiulea acuza România de o adoptare prematură a democrației, realizată înainte ca poporul să atingă nivelul corespunzător al culturii. Vina se afla în mâinile conducerii statului, care nu pregătise în special păturile de jos pentru a îmbrățișa cum se cuvine beneficiile unei vieți democratice: votul universal, descentralizarea, împroprietărirea.

Învățământul nu trebuia restrâns la câteva școli accesibile unei elite privilegiate, ci pus în chip larg la îndemâna tuturor, pentru răspândirea uniformă a culturii. Profesorul considera un învățământ complet cel de la 7 la 18 ani pentru ca tânărul, până la vârsta serviciului militar, să nu piardă contactul cu școala. În vederea unei educații complete, necesitățile sociale dictau așadar prelungirea învățământului primar cu trei ani de școală secundară și mai apoi patru ani alocăți școlilor specializate pentru ucenici și muncitori.

Clasa de mijloc nu a fost mai puțin importantă în programul de politică socială creat și susținut de Ghiulea. Acesta a observat minoritatea în care se aflau românii aparținând păturii mijlocii a orașelor țării noastre după primul război mondial și necesitatea acaparării și menținerii micii industrii pe care o reprezentau.

Programul de încurajare a meseriilor avea în vedere câteva puncte esențiale privind: îndrumarea țăranilor rămași fără pământ în urma împroprietării și mai ales a copiilor acestora către meserii, organizarea învățământului profesional, reglementarea legală a uceniciei, acordarea de ajutoare de stat pentru înființarea atelierelor, acordarea lucrărilor publice meseriașilor, ieftinirea transporturilor, crearea și sprijinirea cooperativelor de meseriași, scutiri de taxe vamale

etc.

În același context, al clasei mijlocii, Nicolae Ghiulea recomanda organizarea serviciului de plasare. Debutul anilor 1900 găsea România deficitară la capitolul forță de muncă, deoarece, afirma Ghiulea, „patronul nu știe unde ar putea găsi brațele de care are nevoie, iar muncitorul unde ar putea găsi de lucru”.

Analizând diferitele tipuri de birouri de plasare, Ghiulea optase pentru birourile publice, explicând că plasarea, pentru pacea socială și pentru reglementarea normală și echitabilă a pieței muncii, nu trebuia să fie nici în mâna patronilor, nici în mâna muncitorilor; ea trebuia să fie un oficiu public, sub conducerea și controlul, atât a clasei muncitoare cât și a celei patronale. În concepția sa, plasarea trebuia să fie: organizată și deschisă publicului, specializată, echitabilă, imparțială, paritară, gratuită, facultativă, cu gestiune comercială, centralizată și, nu în ultimul rând, să fie o instituție publică de stat.

Nicolae Ghiulea s-a dedicat colateral și altor aspecte ale vieții sociale care necesitau asistență. În încercarea de a crea o societate dreaptă, economistul român a susținut: introducerea repausului duminical impus de considerente morale, sociale, economice, culturale, fiziologice și religioase; impunerea obligativității legale a ajutorului familial; acordarea asistenței sociale pentru invalizii de război.

Concluzii

Edificiul teoretic al cooperației a fost construit gradual, de-a lungul unei perioade îndelungate în care o serie de gânditori au dorit să vadă întronarea unui sistem care să realizeze dreptatea socială. În paralel cu eforturile teoretice, au fost realizate și punerile în practică ale ideii cooperației în diferite colțuri ale lumii.

Cooperația a fost punctul de interes și al multor oameni de știință, economiști, sociologi, politicieni români ai perioadei interbelice. Virgil Madgearu, Ion Răducanu, A. G. Galan, T. C. Ionescu-Pășcani, Ion Mihalache, I. G. Duca sunt doar câțiva dintre ei. Istoria gândirii economice este armonios completată de opera profesorului Nicolae Ghiulea, a cărui concepție social-economică, și îndeosebi cooperatistă, am expus-o în această lucrare.

Mizeria pe care capitalismul a provocat-o în rândul maselor populare a dat naștere celor două mișcări sociale: cooperația și socialismul. Chiar dacă, la început, mișcarea cooperatistă a avut tendința a se confunda cu cea socialistă – ambele având ca și bază asocierea – în timp au luat căi diferite, deoarece socialismul dorea acapararea puterii politice și organizarea statului socialist, pe când cooperația urmărea echitatea și armonia socială prin organizarea economiei, fără a desființa capitalismul sau cel puțin fără a introduce ordinea cooperatistă prin metode revoluționare.

După cum afirma Nicolae Ghiulea, cooperația este regimul economic potrivit claselor defavorizate, dar, adăugăm noi, nu doar lor. Cooperația este deschisă oricui dorește să își unească forțele cu semenii lui pentru un viitor mai strălucit. Conform statisticilor prezentate, cooperația nu este nici pe departe caracteristică doar țărilor mai puțin dezvoltate; țări puternic industrializate dețin solide structuri cooperatiste, ce activează în cele mai diverse domenii.

În funcție de atitudinea față de regimul capitalist, reprezentanții cooperației secolului al XX-lea se împărțeau în: cei care vedeau cooperația ca făcând parte din ordinea capitalistă și cei care doreau înlăturarea capitalismului. Profesorul Nicolae Ghiulea se situa în cea de-a doua tabără. Deși admitea dezvoltarea cooperației în cadrul capitalismului, aspira spre realizarea cooperației integrale, și, odată cu aceasta, întronarea unui nou regim economic și social bazat pe cooperație.

Cooperația ca nou și unic sau predominant regim social-economic este, considerăm, o idee utopică. Drept dovadă, ea nu a reușit niciodată să stabilească o nouă ordine. Ideile realiste

despre importanța pe care cooperația o putea juca în special la sate se împleteau, în concepțiile adeptilor săi, cu aceste viziuni utopice referitoare la capacitatea ei de a asigura liniștea socială sau chiar instituirea unui nou sistem social. Este dovedit însă faptul că ea poate să coexiste cu orice regim viabil, atâta timp cât nu este deviată de la propriile principii.

La fel ca alți doi mari doctrinari români ai cooperației (Victor Jinga și Gromoslav Mladenatz), Nicolae Ghiulea a pus semnul egalității între cooperație și organizarea statului țărănesc. Cooperația, ca mijloc de înlăturare a exploatării și transformare a societății, se dezvoltă în cadrul orânduirii capitaliste; însă, doctrinarii noștri luptau într-atât încât schimbările aduse de relațiile cooperatiste să înlocuiască sistemul economic capitalist cu cel de tip cooperatist și să instituie forma cea mai potrivită a organizării statale, cea țărănistă. Această dorință se baza pe fapte concrete: la începutul secolului al XX-lea, economia României era dominată de agricultură atât în producția materială, cât și în structura demografică. În anul 1938, peste 75% din populația țării continua să fie ocupată în agricultură. Propunerile lui Ghiulea veneau doar să confirme o necesitate evidentă, o cale de urmat demnă de luat în considerare în dezvoltarea statului român. Ideea statului țărănesc, a democrației țărănești, deși aparent foarte apropiată de realitățile României interbelice, s-a dovedit a fi iluzorie.

Cooperația a apărut în România înainte ca țara să atingă un nivel al dezvoltării care să ofere condiții prielnice de funcționare. În ciuda acestui fapt, cooperația a supraviețuit și a captat interesul multora, datorită spiritului nativ de colaborare al românilor și al unui puternic simț al sociabilității.

Odată cu instaurarea dictaturii comuniste, neținându-se cont de rolul și caracteristicile cooperației, principiul său de bază – libera asociere – a fost încălcat. Existau asociații care funcționau sub numele de cooperative, dar erau create din ordinul statului și obligau toți cetățenii la aderare. „Jefuirea” țăranimii prin crearea proprietății colective a degradat ideea de cooperație. Este, așadar, ușor de înțeles de ce în România încrederea populației în întreprinderea cooperatistă este în prezent foarte scăzută.

În cadrul noului context economic, multe din guvernele actuale acordă o atenție sporită opțiunii cooperatiste, fie că au în vedere stimularea productivității agricole sau reorganizarea sistemului național de protecție socială. Recunoscând contribuția cooperativelor la gestionarea redresării în țările lor, ele încurajează proprii cetățeni să se orienteze spre modelul cooperatist al întreprinderii, sub aspectul finanțării, al creșterii productivității și nivelului bunăstării generale.

Deși viziunea lui Ghiulea era deseori idealistă, ar fi nedrept să afirmăm că măsurile propuse de acesta erau lipsite de realism. Din contră, ele se potriveau în totalitate circumstanțelor din România interbelică. Concepția dezvoltată de acesta era împărtășită de mulți economiști de seamă ai vremii. Realitatea era aceeași în ochii tuturor: o țărănime săracă și sate aflate în mizerie, orașe dominate din punct de vedere demografic de o populație străină, declinul meseriilor, o școlarizare insuficientă, organizarea ineficientă a aparatului de stat, o distribuție irațională a forței de muncă între ramurile economiei, lipsa unei politici sociale îndreptată cu precădere spre sprijinirea segmentelor sensibile și prioritare (i.e. țărănimea, clasa de mijloc).

Desigur, o parte din ideile profesorului român sunt desuete, devenind perisabile odată cu trecerea timpului. Nu mai putem vorbi despre completarea învățământului obligatoriu, lucru deja îndeplinit, sau despre necesitatea organizării plasării forței de muncă. Surprinzător sau nu, însă, multe din subiectele abordate de Nicolae Ghiulea constituie și astăzi probleme prioritare pentru statul român.

Vom încheia, așadar, prin expunerea actualității concepției profesorului Nicolae Ghiulea, ancorând măsurile propuse de acesta la începutul secolului al XX-lea în realitatea zilelor noastre.

În primul rând ne referim la **adoptarea modelului cooperatist al întreprinderii**. După cum am arătat, cooperarea a recaptat atenția multor țări, care au realizat, mai ales în contextul recente crize, că întreprinderea cooperatistă poate fi o salvare oportună. Motivele pentru care cooperativele pot asigura succesul, atât în plan economic cât și social, sunt diverse: ele contribuie la eradicarea sărăciei și la realizarea coeziunii economice și sociale între diferitele regiuni ale unui stat; asigură dezvoltarea economică, socială și culturală la nivel local, național și internațional; furnizează bunuri și servicii accesibile populației; realizează integrarea în muncă a populației locale și a persoanelor din grupuri defavorizate și reintegrarea în muncă prin continuă educare și instruire a membrilor; generează noi locuri de muncă cu promovarea egalității șanselor; combină securitatea muncii cu flexibilitatea antreprenorială, conferind autoritate fiecărui membru în parte și promovând democrația la nivel local prin participarea membrilor la luarea deciziilor; sprijină membrii pentru a rămâne independenți și le oferă sentimentul de contribuire la binele societății și la binele propriu; asigură bunăstarea economică a membrilor și dezvoltă curajul în acțiune și motivația muncitorilor pentru reducerea absenteismului și creșterea calității bunurilor și serviciilor oferite (conștienți de faptul că afacerea le aparține); sporește încrederea între membri etc. Nu în ultimul rând, acest model de întreprindere duală vizează

obținerea idealurilor cooperatiste de: solidaritate, eficiență economică, egalitate și pace.

Asocierea micilor fermieri este și astăzi o preocupare pe scena agricolă românească și nu numai. Prin punerea în comun a mijloacelor și muncii micilor agricultori, activitățile desfășurate devin mai rentabile și sunt deschise noi oportunități de dezvoltare economică prin atragerea unor avantaje locale, zonale sau regionale. Folosirea puterii colective crește prosperitatea membrilor, a familiilor lor și comunităților din care fac parte și facilitează obținerea de credite bancare. Mai mult, se creează posibilitatea încheierii de asigurări agricole (statisticile arată că asigurările agricole au o rată de penetrare mult mai mare în rândul asociațiilor, societăților și al fermierilor care exploatează suprafețe mai mari) și a beneficierii de subvenții publice la asigurare. Statul român, spre exemplu, sprijină, începând cu anul 2010, persoanele juridice prin subvenționarea a 50%-70% din prima de asigurare agricolă, în funcție de riscurile cuprinse.

Comasarea proprietăților agricole cu realizarea cadastrului agricol și promulgarea unei legi speciale în vederea creării unor ferme viabile, orientate spre piață (prin acordarea unei prime pentru cedarea exploatației, susținerea cheltuielilor aferente serviciilor notariale, a serviciilor de cadastru și publicitate imobiliară și garantarea creditelor contractate pentru cumpărarea terenurilor) este o una din preocupările prioritare ale autorităților românești și în prezent. Se urmărește formarea unei clase de mijloc în mediul rural, trecerea de la o agricultură de subzistență la una antreprenorială și posibilitatea aplicării tehnologiilor performante (spre exemplu, dezvoltarea sistemelor de irigații și reducerea dependenței excesive a agriculturii românești de starea vremii). Realizarea comasării terenurilor agricole mai vizează și: creșterea productivității obținute din agricultură; realizarea unei legături economice profitabile cu lanțurile comerciale și industria prelucrătoare și valorificarea la maximum a producției agricole realizate; sporirea gradului de asociere și cooperare; înmulțirea forței de muncă fiscalizate și a gradului de impozitare a veniturilor provenite din agricultură; atragerea investitorilor străini.

În România este încă necesară **dezvoltarea sectorului asigurărilor agricole**, dat fiind faptul că piața asigurărilor agricole din România este una dintre cele mai sărace din Europa Centrală și de Est, iar agricultura autohtonă este de patru ori mai puțin acoperită prin polițe decât media la nivel european. Asigurările acopereau în anul 2012 doar 20% până la 25% din suprafața cultivată din România. Această subdezvoltare a domeniului se datorează, pe de o parte, lipsei informării țăranilor, iar, pe de altă parte, implicării insuficiente a statului în subvenționarea activităților agricole. Mai mult, există riscuri precum seceta, înghețul de iarnă și inundațiile, pe

care societățile de asigurare nu le acoperă. În consecință, este nevoie să se ia unele măsuri în acest domeniu, fiindcă asigurările agricole joacă un rol semnificativ în stimularea investițiilor în agricultură și în stabilizarea veniturilor producătorilor agricoli.

Tot atât de importantă și la fel de actuală este și **corelarea învățământului teoretic cu practica**, pentru aplicarea și valorificarea cunoștințelor însușite, consolidarea și aprofundarea acestora și lărgirea orizontului de cunoaștere. În acest fel, se formează capacitatea de a utiliza cunoștințele dobândite, de a le aplica în situații și în forme variate. Totodată, interdependența dintre teorie și practică în învățământul românesc determină: specializarea tânărului într-o meserie specifică; formarea personalității, dezvoltarea morală, pregătirea pentru viață, pentru activitatea profesională și îndeplinirea a diverse roluri sociale; facilitarea intrării pe piața muncii și adaptării la locul de muncă; creșterea motivației care susține efortul depus pentru învățare prin înțelegerea utilității cunoștințelor teoretice.

Bibliografie

Cărți:

1. Angelescu I. N., *Cooperația și socialismul în Europa*, Editura Albert Baer, București, 1913
2. Antipa Grigore, *Propuneri referitoare la îmbunătățirea stării populațiunii noastre rurale*, Stabilimentul de Arte Grafice Albert Baer, București, 1907
3. Barbu Paul-Emanoil, *Din istoria cooperației de consum și de credit din România*, Vol. I, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1996
4. Basilescu Nicolae, *Ordinea socială și adversarii ei. Socialism, comunism, anarhism. Causelor revoluțiilor sociale*, Ediția a II-a, Imprimeria Centrală, București, 1938
5. Bălan Carmen, Gulei Alexandru, Negru Andrei, Pascaru Ana, Martîncic Eugeniu, Rojco Anatolii, Pop Emil, Scripcaru Eugeniu, Spânu Mariana (Academia Română – Filiala Iași, Institutul de științe socio-umane), *Un secol de sociologie românească*, Iași, 1997
6. Bărbat Virgil I., Ștefănescu-Goangă Florian, *Extensiunea universitară*, Tiparul tipografiei „Înfrățirea”, Cluj, 1926
7. Bremond Janine, Geledan Alain, *Dictionnaire économique et social*, Editura Didier Hatier, Paris, 1990
8. Brote Eugen, *Chestiunea română în Transilvania și Ungaria*, București, 1895
9. Bulgaru Maria coord., *Sociologie*, Vol. II, Editura Universității de Stat din Moldova, Chișinău, 2003
10. Comte August, *Cours de Philosophie positive*, Ediția a III-a, Vol. IV, Paris, 1869
11. Crișan Ioan, *Cooperația de consum - Evoluție, structuri, strategii de dezvoltare*, Editura Universitară, București, 2010
12. Cruceru Dan, *Cooperația în România*, Editura Artifex, București, 1998
13. Duhem Pierre, *L'évolution de la mécanique*, Paris, 1905
14. Dumitrescu Traian, Mircea Valeriu, *Istoricul învățământului economic din Transilvania, O scurtă istorie a Clujului și Biografiile profesorilor Academiei (1920-1927/1929)*, Vol. I, București, 1984
15. Fourier Charles, *Opere economice*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, Traducere și studiu introductiv de Gromoslav Mladenatz
16. Galan A. G., *Ce este cooperația? Gândirea și sistemele cooperative în România*, Institutul de Arte Grafice „Lupta”, București, 1938
17. Ghibu Onisifor, *Universitatea Daciei Superioare*, București, 1929
18. Ghitta Ovidiu coord., *Istoria Universității „Babeș-Bolyai”*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2012
19. Ghiulea Nicolae, *Asigurările agricole*, Atelierele grafice „Cultura Națională”, București, 1930
20. Ghiulea Nicolae, *Asociațiile țărănești*, Editura „Cartea Românească”, București, 1926
21. Ghiulea Nicolae, *Comasarea. Întâia problemă a agriculturii noastre*, Biblioteca de Politică Economică și Socială, IV. a. 1, București, 1937
22. Ghiulea Nicolae, *Contabilitatea publică română*, Editura Radio Reclame Romania S.A., Cluj, 1923
23. Ghiulea Nicolae, *Cooperația. Faptă. Ideie. Doctrină*, Editura Cartea Românească, Cluj-Napoca, 1927
24. Ghiulea Nicolae, *Despre contractul de ucenicie*, Institutul de Arte Grafice și Editură „Minerva”, Publicațiile Casei Centrale a Meseriilor, Creditului și Asigurărilor Muncitorești, Nr. 14, București, 1915
25. Ghiulea Nicolae, *Înalta Curte de conturi*, Editura Radio Reclame Romania S.A., Cluj, 1923
26. Ghiulea Nicolae, *Matematica și mecanica în științele sociale*, Extras din „Lucrările seminarului de sociologie și etică” al Facultății de Litere și Filosofie din Iași, Director: D. Gusti, Iași, Institutul Grafic N. V. Stefanu et Comp., 1914
27. Ghiulea Nicolae, *Ocotirea clasei de mijloc. Chestiunea meseriașilor*, Editura Librăriei Diecezane, Arad, 1926
28. Ghiulea Nicolae, *Organizarea statului. Mijloace și metode noi*, Tipografia „Lupta” N. Stroilă, București, 1935
29. Ghiulea Nicolae, *Problema meseriilor în România*, Institutul de Arte Grafice A-B-C, București, 1941
30. Ghiulea Nicolae, *Remunerarea și pensionarea profesorilor universitari*, Imprimeria Dr. S. Bornemisa, Cluj, 1925
31. Ghiulea Nicolae, *Socialismul marxist și cooperația modernă*, București, Editura Partidului Social-Democrat, 1946
32. Ghiulea Nicolae, *Școala poporului*, Editura Librăriei Diecezane, Arad, 1926

33. Gide Charles, *Consumers' co-operative societies*, Editura Alfred A. Knopf, New York, 1922
34. Gide Charles, Rist Charles, *Istoria doctrinelor economice*, Editura Cassei Școalelor, București, 1926
35. Gîdiu Valeria, *Lucrare de doctorat cu titlul Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale Cluj-Brașov 1920-1950*, Cluj-Napoca, 2011
36. Haret Spiru C., *Chestia țărănească*, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1907
37. Haret Spiru C., *Mécanique sociale*, București-Paris, 1910
38. Ionescu Toader, *Istoria gândirii economice din România (1900-1944)*, Editura Economică, București, 1996
39. Ionescu-Pășcani T. C., *Cartea cooperativului*, Editura Biroului „Editorul”, București, 1915
40. Jinga Victor, *Dinamica economiei cooperatiste*, Institutul de Arte Grafice „Astra”, Brașov, 1941
41. Kirițescu Constantin, *L'organisation de l'enseignement superieur en Roumanie*, Imprimeria Polyglote Vuibert, Paris, 1938
42. Le Dantec Félix, *La stabilité de la vie, étude énergétique de l'évolution des espèces*, Paris, 1910
43. Leon Gheorghe N., *Economie politică și politică economică*, București, 1944
44. Marshall Alfred, *Principles of economics*, Ediția a V-a, Londra, 1907
45. Matei Pamfil, *Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român (ASTRA) și rolul ei în cultura națională (1861-1950)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986
46. Măciu Mircea, *Interpretări. Din istoria sociologiei românești*, Iași, Editura Junimea, 1980
47. Mihalache Ion, *Țărănism și naționalism*, București, 1946
48. Mladenatz Gromoslav, *Istoria doctrinelor cooperative*, Editura Oficiul Național al Cooperăției Române, București, 1931
49. Mladenatz Gromoslav, *Istoria gândirii cooperative*, Editura Institutului de Arte Grafice „Lupta” N. Stroilă, București, 1935
50. Mladenatz Gromoslav, *Tratat general de cooperație*, Editura „Muguri”, București, 1935
51. Mureșan Maria, *Concepția economică a lui Ion Răducanu – contribuții la cunoașterea ei*, Editura Quadrat, București, 1996
52. Mureșan Maria coord., *Europa și noi. Studii de istoria economiei*, Editura ASE, București, 2005
53. Mureșan Maria, *Ion Răducanu. Opera și viața*, Editura ASE, București, 2005
54. Neagoe Stelian, *Istoria Guvernelor României de la începuturi (1859) până în zilele noastre (1995)*, Editura Machiavelli, București, 1995
55. Neagoe Stelian, *Viața universitară clujeană interbelică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980, vol. I, vol. II
56. Negru Andrei, *Sociologul Nicolae Ghiulea*, în vol. “Un secol de sociologie românească”, Academia Română-Filiala Iași, Institutul de Științe Socio-Umane, Iași, 1997
57. Negru Andrei, Pop Emil, Salánki Zoltan, Stăvărache Florența, Totelecan G. Silviu – *Sociologia clujeană interbelică. Repere teoretice și empirice*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2002
58. Oroian Maria, *Doctrina economică a țărănismului în România*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2005
59. Pareto Vilfredo, *Manuel d'économie politique*, Paris, 1909
60. Pârvan Vasile, *Universitatea națională a Daciei Superioare*. Cu o prefață de Onisifor Ghibu, Cluj, 1928
61. Petrescu Claudia et al., *Mișcarea cooperatistă în România 2011 – dimensiuni, performanțe, tendințe, provocări*. Raport preliminar, August 2011
62. Petrescu Dacinia Crina, *Gândirea economică cooperatistă a profesorului român Gromoslav Mladenatz*, teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2003
63. Pienescu Mircea V., *Cooperația*, Ediția a II-a, București, 1946
64. Pienescu Mircea V., *Creditul funciar țărănesc în România*, Ediția I, București, 1928
65. Pohoăță Ion, *Doctrina economice universale. Predecesori și fondatori*, Fundația Academică „Gh. Zane”, Iași, 1993
66. Popescu Constantin et al., *Metodologia cercetării științifice economice*, Editura ASE, București, 2006
67. Popescu Gheorghe, *Evoluția gândirii economice*, Ediția a III-a, Editura Cartimpex, Cluj-Napoca, 2004
68. Popescu Gheorghe, *Evoluția gândirii economice*, Ediția a IV-a, Editura C.H. Beck, București, 2009
69. Pușcaș Vasile, *Alma Mater Napocensis – Idealul universității moderne*, Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1994
70. Pușcaș Vasile, *Proiecte de organizare a Universității din Cluj (1919)*, în N. Edroiu, A. Răduțiu, P. Teodor, *Civilizație medievală și modernă românească*, Cluj, 1985
71. Răcoceanu Nicolina, *Politicile familiale*, Editura Instant Autotip, București, 2003
72. Răducanu Ion, *Noua orientare a cooperației române*, Oficiul Național al Cooperăției Române, București, 1933
73. Shaffer Jack, *Historical Dictionary of the Cooperative Movement*, Editura Scarecrow Press, Londra, 1999

74. Suci Paul Horea, *Criza sistemului economic liberal*, București, 1938
75. Tămaș Sergiu, *Dicționar politic. Instituțiile democrației și cultura civică*, Editura Academiei Române, București, 1993
76. Ursu Ion, *Universitatea populară*, Cluj, f.a.
77. Vincze Măria, *Economie agroalimentară. Teorii și realități*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2002
78. Vîrjan Daniela, *Economie și politici sociale*, Editura Academiei de Științe Economice, București, 2005
79. Ward Lester F., *Mécanique sociale*, Annales de l'Institut international de sociologie, Vol. VII, Paris, 1901
80. Zamfir Cătălin, Zamfir Elena, coord., *Politici sociale. România în context european*, Editura Alternative, București, 1995
81. Zane Gheorghe, *Țărănismul și organizarea statului român*, Iași, 1934

Cărți online, articole, studii, rapoarte:

1. Albu Cornelii, *Activitatea Extensiunii Academice*, în Societatea de mâine, Anul XII, Nr. 3-4, Martie-Aprilie 1935, p. 78
2. *Atlasul Economiei Sociale*, accesibil la <http://www.ies.org.ro/resurse/cercetari/cercetari-ies/atlasul-economiei-sociale-1>, ultima accesare 8.10.2013
3. Beckmann Dierkes Norbert, *Economia socială de piață – un model de consens*, în Revista 22, 21 Februarie 2013, accesibil la <http://www.revista22.ro/22-plus-nr-304-economia-sociala-de-piata--un-model-de-consens-9047.html>, ultima accesare 22.09.2013
4. Borzaga Carlo, Depedri Sara, Tortia Ermanno, *The role of cooperative and social enterprises: a multifaceted approach for an economic pluralism*, Euricse Working Papers N. 000/09, Noiembrie 2009, Extras din: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1622143##
5. Borzaga Carlo, Galera Giulia, Nogales Rocío, *Social enterprise: A new model for poverty reduction and employment generation - An Examination of the Concept and Practice in Europe and the Commonwealth of Independent States*, 2008, Disponibil la: http://www.undp.org.ua/files/en_20541undp_soc_enterprise_final.pdf
6. Buglione Sonia, Schlüter Rainer, *Solidarity-based and co-operative economy and ethical business. Trends, Innovations and Experiences in Europe*, Fundația Rosa Luxembourg, Bruxelles, Noiembrie 2010, disponibil la http://rosalux-europa.info/userfiles/file/Solidarity_Based_Economy_in_Europe.pdf
7. Bușilă Constantin D., *Politica socială*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul I, Nr. 3, Decembrie 1933, p. 20
8. Canto-Sperber Monique, *Libéralisme et socialisme*, Projeet 2/2008 (n ° 303), p. 40-45, Disponibil la: www.cairn.info/revue-projet-2008-2-page-40.htm
9. *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, din 26.10.2012, disponibil la <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:0391:0407:RO:PDF>
10. Clopoțel Ion, *Chemarea noastră*, în „Societatea de mâine”, Anul I, Nr. 1, 1924
11. Clopoțel Ion, *Revoluție și război. Cauze și efecte*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 12, Martie 1926, p. 216
12. Comanoiu Robert, *Asigurările agricole, produse de lux pentru țărănul român*, publicat la 19.09.2012, accesibil la: <http://incomemagazine.ro/articles/asigur-rile-agricole-produse-de-lux-pentru-ranul-roman>; ultima accesare 21.09.2013
13. Cooperatives Europe, *Co-operatives for Europe: Moving forward together*, Ianuarie 2012, Disponibil la: http://www.coopseurope.coop/sites/default/files/Cooperatives%20for%20Europe_Moving%20Forward%20To%20gether_HiRes.pdf
14. *Economia socială în Uniunea Europeană*, Rezumatul raportului întocmit pentru Comitetul Economic și Social European de Centrul Internațional de Cercetare și Informare privind Economia Publică, Socială și Cooperatistă (CIRIEC), 2007, Disponibil la: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/di_ces96-2007_di_ro.pdf
15. EURICSE, *EURICSE's philosophy – Guiding principles for the study of cooperative and social enterprises*, Disponibil la: http://www.euricse.eu/sites/default/files/db_uploads/documents/1265989136_n334.pdf
16. Gheorghe Constantin, Șerbu Miliana, *Miniștri de interne (1862-2007) – mică enciclopedie*, Editura Ministerului Internelor și Reformei Administrative, București, 2007, Disponibil la: http://www.cultura.mai.gov.ro/biblioteca%20virtuala/editura%20mai/ministri_interne.pdf
17. *Ghidul formelor asociative în agricultură*, disponibil la <http://crip.ro/articol.php?articol=55>
18. Ghiulea Nicolae, *Activitatea secțiilor literare și științifice*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 8, Februarie 1926, pp. 140-141

19. Ghiulea Nicolae, *Ajutorul de familie*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul IV, Nr. 11-12, Noiembrie-Decembrie 1936, pp. 9-10
20. Ghiulea Nicolae, *Asigurările sociale și sindicatele agricole*, în „Transilvania”, Anul 59, Nr. 7-8, Iulie-August, 1928, p. 524-533
21. Ghiulea Nicolae, *Asigurările agricole și societățile comerciale*, în „Societatea de mâine”, Anul V, Nr. 19, Octombrie 1928, pp. 345-347
22. Ghiulea Nicolae, *Astra și cooperația*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 43, Octombrie 1925, p. 758
23. Ghiulea Nicolae, *Clasele sociale în România*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 21-22, Mai 1926, p. 398
24. Ghiulea Nicolae, *Cooperația și politica*, în „Furnica. Organ de cultură și propagandă cooperativă”, Anul XVII, Nr. 23, Chișinău, 1934, pp. 153-154
25. Ghiulea Nicolae, *Creditul meșteșugăresc*, în „Revista de studii sociologice și muncitorești”, Anul III, Nr. 13, București, Februarie 1937, pp. 1-5
26. Ghiulea Nicolae, *Dreptatea socială*, în „Dreptatea socială”, Anul I, Nr. 10, 1923, p. 292
27. Ghiulea Nicolae, *Dreptul la valoarea integrală a produsului muncii*, în „Revista de studii sociologice și muncitorești”, Anul IV, Nr. 15, Iulie 1937, pp. 1-6
28. Ghiulea Nicolae, *Drepturile și datoriile studențimii*, în „Societatea de mâine”, Anul V, Nr. 6, Aprilie 1928, pp. 132-133
29. Ghiulea Nicolae, *Educația cooperatistă*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 10, Martie 1926, p. 172
30. Ghiulea Nicolae, *Educația poporului*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 41-42, Octombrie, 1926, pp. 646-647
31. Ghiulea Nicolae, *Evoluție și revoluție*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 27-28, Iulie 1926, pp. 475-477
32. Ghiulea Nicolae, *Favoritismul*, în „Administrația Română”, Anul III, Nr. 22, 1927, p. 1
33. Ghiulea Nicolae, *Gânduri răzlețe. Din carnetul unui sociolog*, în „Societatea de mâine”, Anul I, Nr. 36-37, Decembrie 1924, p. 712
34. Ghiulea Nicolae, *Gânduri răzlețe. Din carnetul unui sociolog*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 1-2, Ianuarie 1925, p. 17-18
35. Ghiulea Nicolae, *Idealul național*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 41, Octombrie 1925, pp. 707-708
36. Ghiulea Nicolae, *Ideologia cooperatismului*, în „Transilvania”, Anul 57, Nr. 3, Martie 1926, pp. 100-108
37. Ghiulea Nicolae, *Industria și agricultura*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 51-52, Decembrie 1925, p. 882-885
38. Ghiulea Nicolae, *Influența crizei mondiale asupra politicii sociale*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul II, Nr. 3, Martie 1934, pp. 7-8
39. Ghiulea Nicolae, *Inspectorii industriali*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 5, Ianuarie 1926, pp. 74-76
40. Ghiulea Nicolae, *Invalizii de război*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 1-2, Ianuarie 1926, pp. 18-20
41. Ghiulea Nicolae, *În pragul prăbușirii?...*, în „Societatea de mâine”, Anul IV, Nr. 35-36, Septembrie 1927, pp. 423-424
42. Ghiulea Nicolae, *Lupta pentru organizarea asigurărilor agricole în Franța*, în Revista „Transilvania”, Anul 59, Nr. 11, Noiembrie, 1928, pp. 870-879
43. Ghiulea Nicolae, *Lupta pentru organizarea asigurărilor agricole în Franța*, în „Transilvania”, Anul 60, Nr. 3, Martie, 1929, pp. 185-192
44. Ghiulea Nicolae, *Magazinul cooperativ*, în „Sociologie Românească”, Anul I, Nr. 7-9, 1936, pp. 71-75
45. Ghiulea Nicolae, *Minorii societății*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 10, Martie 1925, p. 163
46. Ghiulea Nicolae, *Naționalizarea asigurărilor*, în „Societatea de mâine”, Anul V, Nr. 16-17, Septembrie 1928, pp. 294-295
47. Ghiulea Nicolae, *Ocotirea țărănimii*, în „Independența economică”, Anul XVII, Nr. 7-8, 1934, pp. 193-197
48. Ghiulea Nicolae, *Organizarea asigurărilor agricole prin cooperație*, în „Independența economică”, Anul II, Nr. 10-11-12, 1919, pp. 148-151
49. Ghiulea Nicolae, *Organizarea ministerelor*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 39, Septembrie 1925, pp. 667-668
50. Ghiulea Nicolae, *Organizarea muncii agrare*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 50, Decembrie 1925, pp. 866-867
51. Ghiulea Nicolae, *Organizarea țărănimii*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 45, Noiembrie 1925, pp. 797-798
52. Ghiulea Nicolae, *Organizațiile muncitorești*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 13, Martie 1925, pp. 218-219
53. Ghiulea Nicolae, *Pentru o politică socială națională*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul

- II, Nr. 6, Iunie 1934, pp. 7-9
54. Ghiulea Nicolae, *Politica socială*, Lecție de deschidere a cursului de Politică socială de la Facultatea de drept a Universității din Cluj, ținută în ziua de 17 Noiembrie 1919, publicată în „Arhiva pentru știința și reforma socială”, Anul II, Nr. 1-3, Aprilie-Octombrie, 1920, pp. 117-135
 55. Ghiulea Nicolae, *Politica socială*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul I, Nr. 2, Noiembrie 1933, pp. 16-17
 56. Ghiulea Nicolae, *Politica socială pentru țărănime*, în „Revista de studii sociologice și muncitorești”, Anul II, Nr. 8, Octombrie, 1935
 57. Ghiulea Nicolae, *Politica socială și socialismul*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul I, Nr. 3, 15 Decembrie 1933, pp. 14-16
 58. Ghiulea Nicolae, *Prefacerea socială prin cooperatie. Producția în regimul cooperatist*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 35-36, August-Septembrie 1926, pp. 578-579
 59. Ghiulea Nicolae, *Principiul cooperatist*, în „Societatea de mâine”, Anul IV, Nr. 39-40, Octombrie 1927, pp. 460-461
 60. Ghiulea Nicolae, *Problema clasei de mijloc*, în „Societatea de mâine”, Anul IV, Nr. 51-52, Decembrie 1927 – Ianuarie 1928, pp. 576-577
 61. Ghiulea Nicolae, *Problema clasei de mijloc*, în „Societatea de mâine”, Anul V, Nr. 2, Februarie 1928, pp. 30-31
 62. Ghiulea Nicolae, *Problema clasei de mijloc*, în „Societatea de mâine”, Anul V, Nr. 3, Februarie 1928, pp. 55-56
 63. Ghiulea Nicolae, *Programul social-economic*, în „Societatea de mâine”, Anul II, Nr. 26-27, Iunie-Iulie 1925, pp. 460-461
 64. Ghiulea Nicolae, *Proprietatea agrară mijlocie*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 10, Martie 1926, p. 179
 65. Ghiulea Nicolae, *Regele și poporul*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 37-38, Septembrie 1926, p. 604
 66. Ghiulea Nicolae, *Repausul duminical*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul II, Nr. 9, Septembrie 1934, pp. 5-6
 67. Ghiulea Nicolae, *Ridicarea satelor*, în „Libertatea economică, politică, socială, culturală”, Anul II, Nr. 17, Septembrie 1934, pp. 257-258
 68. Ghiulea Nicolae, *Scrisoare către studențime*, în „Lumea universitară”, Anul I, Nr. 7, Mai 1922, p. 99
 69. Ghiulea Nicolae, *Simțul sociabilității la români*, în „Societatea de mâine”, Anul III, Nr. 7, Februarie 1926, pp. 115-116
 70. Ghiulea Nicolae, *Sindicatul agricol*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul IV, Nr. 3, Martie 1936, pp. 5-6
 71. Ghiulea Nicolae, *Socializarea întreprinderilor industriale*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul IV, Nr. 5, 1936, p. 8
 72. Ghiulea Nicolae, *Studențimea ca factor de cultură*, în „Societatea de mâine”, Anul V, Nr. 4, Martie 1928, pp. 76-78
 73. Ghiulea Nicolae, *Țăranii și muncitorii industriali*, în „Revista muncii, sănătății și ocrotirilor sociale”, Anul II, Nr. 7-8, Iulie-August, 1934, pp. 10-11
 74. Ghiulea Nicolae, recenzie la *Stavri C. Cunescu: 1. Importanța învățământului industrial, București 1918, 2. Proiect pentru organizarea „școlii industriale”, București, 1918, 3. Prospecte, programe, apeluri*, apărută în „Arhiva pentru știința și Reforma socială”, Vol. I, Nr. 1, Aprilie, 1919, p. 268
 75. International Labour Organization (ILO), *R193 - Promotion of Cooperatives Recommendation*, 20 Jun 2002, Disponibil la: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:312531
 76. Lăpușan Alexandru, *Cooperatia agricolă, condiție fundamentală pentru dezvoltarea agriculturii românești*, 30 septembrie 2010, Disponibil la: <http://www.postdoctorat.ro/Documente/Evenimente/Simpozion%20Alimentatie%20poze/COOPERATIA%20AGRICOLA-1.pdf>
 77. *Lista membrilor Academiei de Științe din România în anul 1943*, disponibilă la http://www.aos.ro/site_mod/Istoric/ASR.pdf, ultima accesare 16.10.2013
 78. *Manual for drawing up the satellite accounts of companies in the social economy: co-operatives and mutual societies*, CIRIEC, decembrie 2006, Extras din: <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?article1006>
 79. MacPherson Ian, *What differences does a century make? Considering some crises in the international cooperative movement, 1900 and 2000*, Euricse Working Papers, No 017 | 11, 2010, Extras din: <http://ssrn.com/abstract=1831081>

80. Măgureanu George, *Bugetul asigurărilor sociale de stat și politicile sociale*, în *Analele Universității de Vest din Timișoara*, seria Drept, Vol. I, 2011, pp. 79-86. disponibil la http://drept.uvt.ro/documents/Anale1-2011_final-bugetul_asigurarilor_sociale_de_stat_si_politicile_sociale_.pdf
81. Mărcuș Grațian C., „Astra” și Cooperăția (cu o Notă referitoare la preocupările Secției social-economice pe terenul propagandei cooperatiste, semnată de Nicolae Ghiulea), în „Societatea de mâine”, Anul V, Nr. 3, Februarie 1928, pp. 58-59
82. Motreanu Dan, *Comasarea terenurilor agricole - sansa unei noi generații de fermieri*, în „Profitul agricol. Revista lumii agricole”, accesibil la: <http://www.agrinet.ro/content.jsp?page=599&language=1>, ultima accesare: 22.09.2013
83. Münkner Hans-Hermann, *Co-operation as a Remedy in Times of Crisis. Agricultural Co-operatives in the World. Their Roles for Rural Development and Poverty Reduction*, Marburg Studies on Cooperation and Cooperatives Nr. 58, 2012, disponibil la http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2145317, ultima accesare: 8.10.2013
84. Negru Andrei, *Contribuția revistei „Societatea de mâine” la dezvoltarea sociologiei românești interbelice*, în *Anuarul Humanistica*, 2003, disponibil la <http://www.humanistica.ro/anuare/2003/articole/Negru.htm>, ultima accesare 14.10.2013
85. Negru Andrei, *Nicolae Ghiulea*, manuscris
86. Petrescu Claudia, *Cooperăția în România – actor al economiei sociale*, Octombrie 2011, Disponibil la: <http://www.revistacalitatevietii.ro/2011/CV-4-2011/05.pdf>
87. Petrescu Claudia coord., *Mișcarea cooperatistă în România 2011 – dimensiuni, performanțe, tendințe, provocări*, Raport preliminar, August 2011, Extras din: <http://www.ies.org.ro/resurse/cercetari/cercetari-ies/raport-preliminar-cooperatie>
88. *Politici publice*, suport de curs, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Cluj-Napoca, 2008
89. Pușcariu Sextil, *Raportul rectorului despre activitatea Universității din Cluj de la înființarea ei*, în *Anuarul Universității* (1919/1920), Cluj, 1921
90. Revista „Lumea universitară”, 1922, I, nr. 7, p. 99
91. Revista „Transilvania” (Sibiu), anul XVI, nr.10/1885, p. 78
92. Scurtu Ioan et al., *Istoria românilor între anii 1918-1940. Documente și materiale*, Editura Universității din București, 2001, disponibilă la <http://www.ioanscurtu.ro/wp-content/uploads/2011/12/Romania1.pdf>, ultima accesare 8.10.2013
93. *Seminar Doctrina țărănistă*, accesibil la <http://www.scribd.com/doc/46478907/Seminar-Doctrina-Taranista>, ultima accesare 5.09.2013
94. Simmons Richard, Birchall Johnston, *The role of co-operatives in poverty reduction: Network Perspectives*, *The Journal of Socio-Economics*, Nr. 37, 2008, pp. 2131 - 2140, disponibil la <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1053535708000565>, ultima accesare: 8.10.2013
95. *Statement on the Co-operative Identity*, Disponibil la: http://ccednet-redec.ca/files/ccednet/W-269_Women_In_Co-ops.pdf
96. Steinhardt Nicolae, *Articole burgheze*, Editura Polirom, Iași, 2008, accesibilă la <http://www.bibliotecapemobil.ro/content/pdf/189950.pdf>, ultima accesare 10.10.2013
97. Winiarski Léon, *Essai sur la mécanique sociale*, în „Revue philosophique”, Th. Ribot XLV, Paris, 1898
98. Zeuli Kimberly A., Cropp Robert, *Cooperatives: Principles and practices in the 21st century*, Editura Cooperative Extension, Madison, Wisconsin, 2004, disponibil la <http://community-wealth.org/pdfs/articles-publications/coops/report-zeuli.pdf>, ultima accesare: 6.10.2013
99. Ziua internațională a cooperăției – a 86-a aniversare sub egida Alianței Cooperatiste Internaționale (ACI) și a 14-a aniversare sub egida Națiunilor Unite, document al Uniunii Naționale a Cooperăției Meșteșugărești, publicat la 5 iulie 2008, disponibil la: <http://www.ucecom.ro/romana/maci.htm>, ultima accesare: 22.09.2013

Fonduri arhiviste:

1. Anuarul Universității din Cluj – anii 1919-1920; 1921-1922; 1922-1923; 1923-1924; 1924-1925; 1925-1926; 1926-1927; 1927-1928; 1928-1929; 1929-1930; 1930-1931; 1931-1932; 1932-1933; 1933-1934; 1934-1935; 1935-1936; 1936-1937; 1937-1938; 1938-1939; 1940-1941; 1941-1942
2. Arhivele Naționale, Direcția Județeană Cluj, Fond: Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale Cluj, *Cataloge examen*, dosarele 1-5
3. „Buletinul” *Extensiunii Universitare*, Raportul secretarului general, Fl. Ștefănescu-Goangă, pe anii

1925/1926, 1926/1927

4. Proiectul de program al Partidului Țărănesc din România aprobat de Congresul general din 20-21 Noiembrie 1921, București, 1921

Legi:

- Legea din 15 august 1864 pentru regularea proprietății rurale, publicată în Monitorul Oficial nr. 181 din 15 august 1864, accesibilă la <http://www.legex.ro/Legea-0-1864-6.aspx>, ultima accesare: 14.09.2013
- Legea din 17 iulie 1921 pentru reforma agrară din Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea (din vechiul regat), publicată în Monitorul Oficial nr. 82 din 17 iulie 1921, accesibilă la <http://www.legex.ro/Legea-0-1921-25.aspx>, ultima accesare: 14.09.2013
- Legea învățământului primar al statului și învățământului normal-primar din 26 Iulie 1924, disponibilă la http://documente.bcuculuj.ro/web/bibdigit/periodice/scoalanostre/1924/BCUCULUJ_FP_279959_1924_001_01_0_supl.pdf, ultima accesare: 23.09.2013
- Legea din 13 aprilie 1933 pentru organizarea cadastrului funciar și pentru introducerea cărților funduare în Vechiul Regat și Basarabia, accesibilă la http://www.dsclex.ro/legislatie/1933/mo33_90.htm, ultima accesare: 12.06.2013
- Regulamentul (CE) nr. 1435/2003 al Consiliului din 22 iulie 2003 privind statutul societății cooperatice europene și Directiva 2003/72/CE a Consiliului din 22 iulie 2003 de completare a statutului societății cooperatice europene în legătură cu participarea lucrătorilor, disponibile la: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_dialogue/126018_ro.htm, ultima accesare 22.09.2013
- Proiect de lege privind unele măsuri pentru stimularea comasării terenurilor agricole, disponibilă la: <http://agroromania.manager.ro/docs/lege-masuri-stimulare-comasare-terenuri-agricole.pdf>, ultima accesare 22.09.2013

Site-uri web:

- Preluare emisiunea de radio „Ora de risc”, de la Radio France Internationale, din 9.05.2012, accesibilă la: <http://www.1asig.ro/VIDEO-Asigurarile-agricole-in-Romania-rata-de-penetrare-scazuta-in-randul-micilor-fermieri-si-cote-de-prima-de-1-pana-la-3-5-articol-2,3,100-44137.htm>, ultima accesare 21.09.2013
- <http://www.aippimm.ro/categorie/cooperatie/cooperatie/> – Direcția Implementare Programe pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii
- <http://www.cdi.coop/> – Cooperative Development Institute
- <http://www.centrocoop.com/> – CENTROCOOP Uniunea Națională a Cooperatției de Consum
- <http://www.co-operative.coop/>
- <http://www.coopseurope.coop/> – Cooperatives Europe, regiunea europeană a Alianței Cooperatiste Internaționale
- <http://crip.ro/articol.php?articol=55> – Centrul pentru o Românie integră și prosperă (CRIP), *Ghidul formelor asociative în agricultură*
- <http://dexonline.ro/definitie/gazeta%20de%20transilvania> – Gazeta de Transilvania
- <http://www.docstoc.com/docs/50624903/APARITIA-MISCARII-COOPERATISTE-IN-ROMANIA> – Apariția mișcării cooperatiste în România
- *Asigurările agricole, aproape de pragul de 100 de milioane de lei*, actualizat la 19.10.2011; accesibil la: www.gandul.info/financiar/asigurarile-agricole-aproape-de-pragul-de-100-de-milioane-de-lei-4054873, ultima accesare 21.09.2013
- <http://www.economiesociala.net/m2-3-21-ro-Anul-International-al-Cooperativilor--2012> – Centrul de Resurse pentru Economie Socială, *Anul Internațional al Cooperativilor - 2012*
- http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Visarion_Roman – Enciclopedia României: Visarion Roman
- http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_dialogue/126018_ro.htm – Statutul societății cooperatice europene
- <http://ica.coop/> – Site-ul oficial al Alianței Cooperatiste Internaționale
- <http://www.ies.org.ro/cooperativele> – Institutul de Economie Socială
- http://www.money.ro/reglementarie-privind-comasarea-ar-putea-duce-pretul-terenurilor-agricole-aproape-de-cel-din-europa_1233195.html

- <http://www.ncba.coop/ncba/about-co-ops/co-op-types> – National Cooperative Business Association
- <http://ns39179.ovh.net/~coopsue/spip.php?article505> – Cooperatives Europe, *Cooperatives in Romania*
- <http://www.rochdalepioneersmuseum.coop/>
- <http://socialeconomyaz.org/whats-a-cooperative/> – Social Economy Arizona
- <http://totb.ro/romania-in-urma-stator-europene-la-economie-sociala-legislatia-primul-obstacol/> – Think outside the box, *România în urma statelor europene la economie socială. Legislația, primul obstacol*
- <http://www.uniuneascrititorilor-filialacluj.ro/Istoric.html> – Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Cluj
- <http://usa2012.coop/about-iy> – 2012 - International year of Cooperatives
- http://ro.wikipedia.org/wiki/Academia_de_Științe_din_România – Academia de Științe din România
- http://ro.wikipedia.org/wiki/Cooperativă_de_credit – Cooperativă de credit
- <http://www.youtube.com/watch?v=KYPe5xJAm5w> – Animated journey through the history of „The Rochdale Pioneers” commissioned for the Rochdale Pioneers Museum and Co-operative Heritage Trust
- <http://www.zf.ro/politica/program-de-guvernare-guvernul-vrea-comasarea-terenurilor-agricole-si-refacerea-irigatiilor-9592979>
- <http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/un-capital-numit-quot-transilvania-quot-3052725/>) – Un capital numit „Transilvania”